

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia

Cicero, Marcus Tullius

Basileæ, MDCLXXXII

Liber nonus: Ad M. Terentium Varronem

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1133)

sed cum eo & cum homine docto, & tui amantissimo, locutus ea sum, quæ pertulisse illum ad te existimo, Tibi autem idem consilii do, quod mihi meti ipsi, ut vitemus oculos hominum, si linguas minus facile possimus. Qui enim victoriosos se offerunt, quasi victos nos intuentur. Qui autem victos nostros molestè ferunt, nos dolent vivere. Quares fortasse, cur, cum hæc in urbe sint, non absum, quemadmodum tu. Tu enim ipse, qui & me, & alios prudentia vincis, omnia, credo, vidisti, nihil te omnino sefellit. **I** Quis est tam lynceus, qui tantis tenebris nihil offendant? nulquam incurrat? Ac mihi quidem jam pridem venit in mentem, bellum esse aliquo exire, ut ea, quæ agebantur hîc, quæque dicebantur, nec viderem, nec audirem. Sed calumniabar ipse, putabam, qui obviam mihi venisset, ut cuique commodum esset, suspicaturum, aut dicturum, etiam si non suspicaretur: Hic autem tuit, & ea se fugit: aut aliquid cogitat, & habet navem paratam. Denique, levissime qui suspicaretur, & qui fortasse me optimè novisset, putaret me idcirco discedere, quod quosdam homines oculi mei ferre non possent. Hæc ego suspicans, adhuc Roma maneo: & tamen ἀληθῆρας consuetudo diuturna callum jam obduxit stomacho meo. Habes rationem mei consilii. Tibi igitur hoc censeo: latendum tantisper ibidem, dum efferverit hæc gratulatio, & simul dum audiamus, quemadmodum negotium confectum sit, confectum enim esse existimo. Magni autem intererit, qui fuerit victoris animus, qui exitus rerum, quamquam quod me conjectura ducat, habeo: sed ex ipso tamen. Te verò nolo, nisi ipse rumor jam raucus erit factus, ad Bajas venire. Erit enim nobis honestius, etiam cum hinc discesserimus, videri venisse in illa loca ploratam potius quam natatam. Sed hæc tu melius: modò nobis stet illud, unà vivere in studiis nostris: à quibus antea delectationem modò petebamus, nunc verò etiam salutem: non deesse, si quis adhibere volet, non modò ut architectos, verum etiam ut fabros, ad ædificandam remp. & potius libentes accurere: si nemo uteretur opera, tamen & scribere, & legere πολιεύας: & si minus in curia, atque in foro: at in litteris, & libris, ut doctissimi veteres fecerunt, & navare temp. & de moribus, ac legibus quærere. Mihi hæc videntur. Tu, quid sis acturus, & quid tibi placeat, pergratum erit, si ad me scripseris.

¶ ARG. Caput se Varroni presentem.

CICERO VARRONI.

ETSI, quid scriberem, non habebam: tamen Caninio ad te eunti, non potui nihil dare. Quid ergo potissimum scribam? quod velle te puto, cito me ad te esse venturum. Etsi vide, quæso, satisne rectum sit, nos, hoc tanto incendio civitatis, in istis locis esse? Dabimus sermonem iis, qui nesciunt, nobis, quocumque in loco simus, eundem cultum, eundem victum esse. Quid refert? tamen in sermonem incidemus. Valde id, credo, laborandum est, ne, cum omnes in omni genere & scelorum, &

1. Quis est tam Lynceus, qui tantis tenebris nihil offendant. Recidimus hic noxia ac superflua ex Pall. Stev. PecK. editionibus, primas ac Vict. Alias editum fuerat quædam qui est tam Lynceus, qui instantis tenebris nihil offendant.
2. Dum efferverit hæc gratulatio. Stabilisc hæc Victorianæ editionis lectio. Pal. sexto, Hieron. editione principe Inclinat Palat. primus dum hæc efferverit gratulatio, erit autem effervere sicut ex sermo Livio, aliis edidit, ex parte ubi sermo præpositio sine ferre intelligitur. aliis: dum deservit hæc gratulatio, paullo post Pal. primus scriptum habet in illa loca ploratam potius natatum: Sextus vero ploratam potius natatum: in ora verò etiam: mihi elegancia recondita non per nebulam, ut dicitur, sed me clarore prom. care, videtur.

flagitiorum volentur, nostra nobiscum, aut inter nos cessatio vitæ creter. Ego verò neglecta barbarorum inscitia, te persequar. Quamvis enim hæc sint misera, quæ sunt miserrima, tamen artes nostræ nescio quo modo nunc uberioribus fructus ferre videntur, quam olim ferebant: sive quia nulla nunc in te alia acquiescimus, sive quod gravitas morbi facit, ut medicinæ egeamus, eaque nunc appareat, cuius vim non sentiebamus, cum valebamus. Sed quid ego nunc hæc ad te, cuius domi nascuntur? γλαυκῆς εἰς Ἀθήνας. nihil scilicet, nisi ut rescriberes aliquid, me exspectares, sic igitur facies.

¶ ARG. De Varroni adventu. Ex Diodoti Dialecticæ sententia jocatur.

M. T. CICERO VARRONI, S.

PECI ΔΙΑΠΡΩΣΙΟ me scito καὶ Διδώται κείνῃ. Quapropter, si venturus es, cito necesse est te venire. sin autem non es, καὶ ἀδιόπτῳ est te venire. Nunc vide, utra te, κείνῃ magis delectet: χροσιππέωνε, an hæc, quam nos ter Diodotus non coquebat. Sed de his etiam rebus otiosi cum erimus, loquemur. Hoc etiam καὶ χροσιπποῖ διωτῶν est. De Costio mihi gratum est. Nam id etiam Attico mandaram. Tu, si minus adnos accurremus ad te. si hortum in bibliotheca habes, deerit nihil.

¶ ARG. Probat diem, qui conventuri sunt: & quod à Cesare videri ab armis discesserint.

CICERO VARRONI.

MHI verò ad Non. bene maturum videtur fore, neque solum propter temp. sed etiam propter annitempus. Quare diem istum probo. itaque eundem ipse sequar. Consilii nostri, nisi eos quidem, qui id sequuti non sunt, non poeniteret, nobis poenitendum putarem. Sequuti enim sumus non spem, sed officium. Reliquimus autem non officium, sed desperationem. Ita verecundiores fuimus, quam qui se domo non commoverunt: saniores, quam qui, amissis opibus, domum non reverterunt. Sed nihil minus fero, quam severitatem otiosorum: & quoquo modo se res haberet, magis illos vereor, qui in bello occiderunt, quam hos curo, quibus non satisfacimus, quia vivimus. Mihi si spatium fuerit in Tusculanum ante nonas veniendi, istic te videbo. sin minus, persequar in Cumanum: & ante te certior em faciam, & ut lavatio parata sit.

¶ ARG. De Caesaris ex Africana victoria reditu. De Pompeji & Caesaris consiliis. De otio Varroni.

CICERO VARRONI.

CANINIUS noster me tuis verbis admonuit, ut scriberem ad te, si quid esset, quod putarem te scire oportere.

3. Navare temp. Ita legi duobus in libris suis testatur Manut quamvis ille mendosum puceat. Ego in pluribus libris sic scriptum fuisse reo aut navare, unde in Pall. duobus atque etiam Victorii libris gratiare det scriptum fuerat. certe, quin navare temp. probum si non dubito. nam ut docti dudum notarunt & apud Tacitum bellum alicui navare, & apud Agellium navare Philosophiam in v. e. legitur.

4. Ut lavatio parata sit. Ita in editione prima ac Victorii, ita in Pall. & omnibus Gulielmianis. Quia tamen in quibusdam aliis codicibus exstabat lavatio parata, faciendum putabat Schoppius. l. 11 Sesp. ep. 22. ut parata parata sit, id est, ai cōδδρπιας, sive supellex: ut exponit Solipater. quod etiam Iacobus Lectius probabat.

tere: 1 Est igitur adventus in expectatione: neque tu id ignoras. Sed tamen, cum ille scripsisset, ut opinor, se in Allienis venturum: scripserunt ad eum sui, ne id faceret: multos ei molestos fore, 2 ipsumque multis. Ostia videri commodius eum exire posse. Id ego non intelligebam, quid interesset. Sed tamen Hirtius mihi dixit, & se ad eum, & Balbum, & Oppium scripsisse, ut ita faceret, homines, ut cognovi, amantibus tui. Hoc ego idcirco nosse te volui, ut scites: hospitium tibi ubi parares, vel potius utrobique, quid enim ille facturus sit, incertum est: & simul ostentavi tibi, me istis esse familiarem, & consilii eorum interesse. Quod ego cur nolim, nihil video. NON ENIM est idem, scire, si quid ferendum est: & probare, si quid probandum, non est. 3 Et si quid non probem? quid enim jam scio præter initia rerum. Nam hæc in voluntate fuerunt. Vidi enim (nam tu aberas) nostros amicos cupere bellum: hunc autem non tam cupere, quam non timere. Ergo hæc, consilii fuerunt: reliqua necessaria. Vincere autem aut hos, aut illos necesse esse. Scio te semper mecum in lectu fuisse, cum videremus, quam illud ingens malum alterius utrius exercitus & ducum interitu: tum vero extremum malorum omnium esse civilis belli victoriam: quam quidem ego etiam illorum timebam, ad quos veneramus. Crudeliter enim otiosis minabantur: eratque iis & tua invisa voluntas, & mea oratio. Nunc vero, si essent nostri potius, valde intemperantes fuissent. Erant enim nobis perituri, quasi quidquam de nostra salute decrevissemus, quod non idem illis censuissemus: aut quasi utilius reip. fuerit, eos etiam ad bestiarum auxilium confugere, 4 quam vel emori, vel cum spe, si non optima, at aliqua tamen vivere. At in perturbata repub. vivimus. Quis negat? Sed hoc viderint ii, qui nulla sibi subsidia ad omnes vitæ status paraverunt. Ite enim ut venirem, superior longius, quam volui, fluxit oratio. Cum enim te semper magnum hominem duxi: tum quod his tempestatibus es prope solus in portu: fructusque doctrinæ percipis eos, qui maximi sunt, ut ea consideres, eaque tractes, quorum & usus, & delectatio est omnibus istorum & actis, & voluptatibus anteponenda. Equidem hos tuos Tusulanensis dies instar esse vitæ puto: libenterque omnibus omnes opes concesserim, ut mihi liceat, vi nulla interpellante, isto modo vivere. Quod nos quoque imitatur, ut possumus, & in nostris studiis libentissimè conquiscescimus. QVIS ENIM hoc non dederit nobis, ut cum opera nostra patria sive non possit uti sive nolit, ad eam vitam revertamur. quam multi docti homines, fortasse non rectè: sed tamen multi etiam reip. præponendam putaverunt? Quæ igitur studia magnorum hominum sen-

tentia, vacationem habent, & eadem publici muneris, iis concedente rep. cur non abutamur? sed plus facio, quam Caninius mandavit. Is enim si quid ego scirem, rogaret, quod tu nescires. ego tibi ea narro, quæ tu melius scis, quam ipse, qui narro. Faciam ergo illud quod rogatus sum, ut eorum quæ temporis huius sunt, & quæ tua audiero, ne quid ignores.

ARG. Monet ut ab urbe discedat. De reditu Cesaris ab Africano bello scribit.

CICERO VARRONI.

CENASAM apud Sejum, cum utriusque nostrum reddidit sunt à te litteræ. Mihi verò jam maturum videtur. Nam quod antea te calumniatus sum, indicabo molitiam meam. Volebam prope alicubi esset, si quid bonæ salutis *οὐδὲ τὸ ἐξαρθῆναι*, nunc, quum confecta sunt omnia, dubitandum non est, 7 quin equis viris. Nam ut audivi de L. Casare F. mecum ipse, QUID HIC MIHI FACIET PATRI? Itaque non desino apud istos, qui nunc dominantur, cenitare. Quid faciam? tempori servendum est. 8 Sed ridicula missa; præsertim cum sit nihil, quod rideamus. AFRICA TERRIBILITATEM HORRIDA TERRA TYMULTV. Itaque nullum est *καταστροφῆς ἔργον*, quod non verear. Sed quod quæris, quando, quâ, quo, & nihil adhuc scimus. Istuc ipsum de Baisis, nonnulli dubitant, an per Sardiniam veniat. Illud enim adhuc prædium suum non insepexit: nec ullum habet deterius, sed tamen non contemnit. Ego omnino magis arbitror per Siciliam: vel jam scimus: adventar enim Dolabella, eum puto magistrum fore. *Πόλις προσηγορία κρείττονος ὁρίσασθαι δύνανται*. Sed tamen, si sciam, quid tu constitueris, meum consilium accommodabo potissimum ad tuum. Quare exspecto tuas litteras.

ARG. Petit promissos sibi à Varrone libros de lingua Latina: ad eundem quatuor Academicorum libros mittit. Cupit presentiam Varronem, Gratulatur de domo emptâ.

CICERO VARRONI.

ETS munus flagitare, quamvis quis ostenderit, ne populus quidem solet, nili concitatus: tamen ego expectatione promissi tui moveor, ut admoneam te, non ut flagitem. Mihi autem ad te quatuor admonitores non nimis verecundos. Nosti enim profectò os ejus adolescentioris Academicæ. Ex es igitur media excitatos misi: qui metuo, ne te forte flagitent: ego autem mandavi, ut rogarent. Exspectabam omnino jamdum, meque iustinebam, ne ad te prius ipse quid scriberem, quam aliquid accepissem, ut possem te remunerari quam simillimo munere.

Bbb 5. Sed

1. Est igitur adventus in expectatione. Omitunt recte nomen Cesaris Victoris ac Lambinus; & sic in melioribus codicibus in Pall. tamen comparat & fuerat ex margine transumptum: ut ex Pal. sexto vel octavo videtur: nam illic: *est igitur adventus Cesaris scilicet in expectatione.*
 2. Ipsumque multis, Ostia videri commodius eum exire posse. Hæc est Palatinæ sexti scriptura, quam ex aliquo suorum Victorius quoque secutus est: ea quoque est in Hirtiano. pro eo Palatinus primus, Stevchianus, Peckio excerpta, optime videri. Vulgarum est: *multos ei molestos fore, ipsumque multis: in Pompeianum videri eundem esse eorum esse posse.*
 3. Et si quid non probem? quid enim jam scio præter initia rerum. Ita hic locus concipitur in Palatinis duobus, Gruteriano, editione prima ac Victorii. Gallienus ex conjectura volebat: *est ut quid non probem quidem jam scio, quod non opus est exhibita nostra, vulgo: est, quid non probem quidem, scilicet: præter initia rerum: paullo post idem edidi ex duobus Palatinis, Vaticano, Hirtiano, editione Victorii: quam ledinger malum alterius utrius exercitus & ducum interitu. Paullo iterum post Palat. sextus & Hirtor. scribunt: crudeliter enim otiosissimi minabantur.*
 4. Quam vel emori. Ita edidit Victorius, ita Vaticani excerpta: libelli nostri scire omnes, sicut & præfata editio, *vellemus, vulgo, quam vel emori.*

5. Eadem publici muneris, iis concedente rep. cur non abutamur. Ita Victorii editio. Manuscripti tamen quingue *canem*, quod non improbo: imò præferendum ducit, eò libentius, quod idem nobis addicit prima editio: vulgo *canem*.
 6. Quæ tua audiero. Excusum erat, *quæ tua interesset audiero*: sed ne nos fecimus, habet Pal. primus, lexeus, Grut. Stevvech. Hirtor. Vatican. editio princeps: quod puto reperisse quoque Victorium; sed offensum reposuisse: *quæ audiero*: superius; *subsidia ad omnes vitæ status paraverunt*: ubi legitur: malebat Gullelmus, *casus*: & paullo post, *alii*, interpretatur *literali sterili*: quod Cæsar erat futurus in littore.
 7. Quin equis viris. Hanc lectionem præ se ferunt septem mss. prima editio, quam notat quoque et suis Lambinus, Victorius tamen & Palat. primus: *quin equis viris nullo quo sensu, vulgo: equis velis.*
 8. Sed ridicula missa; præsertim. Intrusit Lambinus: *missa facionne*, quod quidem verbum in aulo nostrorum invenimus, elegantiorque est tota oratio, si ablegetur; rectè non est in Pall. duobus, Grut. Stev. Hirt. Vatican. editione prima, ac Victorii.
 9. Nihil adhuc scimus. Palat. sextus & Hirtor. *scimus*, unde Gullelmus *scimus* vel *scimus*. Neco excutere ulterius; nam video nihil esse. Paulle item post quoque ex conjectura legit: *per Siciliam, Verulamiam.*

Sed, cum tu tardius faceres, id est, ut ego interpretor, diligentius: teneri non potui, quin conjunctionem studiorum, amorisque nostri quo possem, litterarum genere, declararem. Feci igitur sermonem inter nos habitum in Cinnano, cum esset una Pomponius. tibi dedi parteis Antiochinas: quas a te probari intellexisse mihi videbar: mihi sumsi Philonis. Puto fore, ut, cum legeris, mirere, nos id locutos esse inter nos, quod numquam locuti sumus. sed nostri morem dialogorum. Posthac autem, mi Varro, quam plurima, si videtur, & de nobis inter nos: sero fortasse: sed superiorum temporum fortuna reip. causam sustineat. Hac ipsi praestare debemus. Atque utinam quietis temporibus, atque aliquo, si non bono, at saltem certo statu civitatis, haec inter nos studia exercere possemus. Quamquam tum quidem vel alia quorpiam rationes, honestas nobis & curas & actiones darent: nunc autem quid est, sine his cur vivere velimus? Mihi vero cum his ipsis vix: his autem detractis, ne vix quidem. Sed haec coram, & sapius. Migrationem, & emigrationem feliciter evenire volo, suumque in ea te consilium probo. Cura ut valeas.

¶ ARG. Suadet Cicero ut se velcum Caesare conjungat, vel in otium referat.

DOLABELLA CICERONI. S. D.

S. V. G. V. & Tullia nostra recte V. Terentia minus bellè habuit: sed certum scio jam convalescere eam. Prater ea rectissime sunt apud te omnia. Etsi nullo tempore in suspicionem tibi debui venire, partium causa potius, quam tua, tibi suadere, ut te aut cum Caesare, nobiscumque conjungeres, aut certe in otium referres, praecipue nunc jam, inclinata victoria, ne possum quidem in ullam aliam incidere opinionem, a nisi in eam, in qua scilicet tibi suadere videat, quod pie tacere non possum. Tu autem, mi Cicero, sic haec accipies, ut, si ve probabuntur tibi, si ve non probabuntur, ab optimo certe animo, ac deditissimo tibi, & rogata, & scripta esse iudices. Animadvertis, C. Pompejum nec nominis sui, nec rerum gestarum gloria, neque etiam regum, ac nationum clientelis, quas ostentare crebro solebat, esse tutum: & hoc etiam, quod infimo cuique contigit, illi non posse contingere, ut honestè effugere possit, pulso Italia, amissis Hispaniis, capto exercitu veterano, circumvallato nunc denique: quod nescio, an ulli unquam nostro acciderit imperatori. Quamobrem, quid aut ille sperare possit, aut tu, animum adverte pro tua prudentia. Sic enim facillime, quod tibi utilissimum erit, consilii capies. Illud autem te peto, ut, si jam ille evita verit hoc periculum, & se abdidit in classem, tu tuis rebus consulas: & aliquando tibi potius, quam cuivis, sis amicus. Satis factum est jam a te vel officio, vel familiaritati, satisfactum etiam paribus, & ei reip. quam tu probabas reliquum est, ubi nunc est resp. ibi simus potius, quam dum illam veterem sequamur, simus in nulla. Quare velim, mi jucundissime Cicero, si forte Pompejus pulsus his quoque locis rursus alias regiones petere cogatur, ut tu te vel Athenas, vel in quamvis quietam recipias civitatem. Quod si eris facturus, velim mihi scribas, ut ego, si ullo modo potero, ad te advolem. Quacumque de tua

dignitate ab imperatore erunt impetranda, qua est humanae Caesar, facillimum erit ab eo tibi ipsi impetrare: & meas tamen preces apud eum non minimum auctoritatis habituras puto. Exit tua quoque fidei, & humanitatis, curare, ut is tabellarius, quem ad te misi, reverti possit ad me: & a te mihi litteras referat.

¶ ARG. De se, inter Niciam & Vidium iudice. De morte Sylle. De bonis Pompejanorum hasta subiecta a Caesare.

M. CICERON. DOLABELLAE. S. D.

NON sum ausus Salvio nostro nihil ad te litterarum dare, nec mehercule habebam, quid scriberem, nisi te a me mirabiliter amari: de quo etiam nihil scribentis me, te non dubitare, certo scio. Omnino mihi magis litterae sunt expectandae a te, quam a me tibi. Nihil enim Romae geritur, quod te putem scire curare: nisi forte scire vis, me inter Niciam nostrum, & Vidium, iudicem esse. Profert alter (ut opinor) duobus versiculis expensum Niciae: alter Aristarchus hos ὁμοίως. Ego tanquam criticus antiquus, iudicatus sum, utrum sint Ἰππικῆ, an περιμυθη- ῶδες. Puto nunc dicere: Obliviscere igitur fungorum illorum, quos apud Niciam? & 4 & ingentium culinarum cum Sophia Septimia? Quid ergo? tu adeo mihi excusam severitatem vererem putas, ut ne in foro quidem reliquae prillinae frontis appareant? sed tamen suavissimum ὀψιθῆρῶν nostrum, praestabo intellegum: nec committam, ut, si ego eum condemnato, tu restituas, ne habeat Bursa Plancus, apud quem litteras dicat. Sed quid ago? cum mihi sit incertum, tranquillone sis animo, an, ut in bello, in aliqua majuscula cura, negotiove versere, labor longius. Cum igitur mihi erit exploratum, te libenter esse isurum, scribam ad te pluribus. Te tamen hoc scire volo, vehementer populum sollicitum fuisse de P. Sulla morte, ante quam certum scierit. Nunc quaerere desierunt, quomodo perierit. satis perant, se scire, quod sciant. Ego ceteroqui animo aequo ferò, unum vereor, ne hasta Caesaris relexerit.

¶ ARG. De morte filiae scribit: cupit praesentem Dolabellam, & suos obiretiores ab eo resurari.

CICERO DOLABELLAE.

VEL meo ipsius interitu mallet litteras meas desiderares, quam eo casu, quo sum gravissime afflictus, quem ferrem certe moderatius, si te haberem. Nam & oratio tua prudens, & amor erga me singularis, multum levaret. Sed quum brevi tempore, ut opinio nostra est, te sum visurus, ita me affectum offendes, ut multum a te possum juvari: non quod ita sim fractus, ut ad hominem me esse oblitus sim, aut fortunae succumbendum putem: sed tamen hilaritas illa nostra, & suavitatis, quae te praeter ceteros delectabat, & erepta mihi omnis est. Firmitatem tamen & constantiam, si modo fuit aliquando in nobis, eandem cognosces, quam reliquisti. Quod scribis, praesentem me causa sustinere: non tam id laboro, ut, si qui mihi obtrecent, a te refutentur: quam intelligi cupio, quod certe intelligitur, me a te amari, quod ut facias, te etiam, atque etiam rogo. Ignoscatque brevitati litterarum mearum, nam & celeriter una futuros nos arbitror, & nondum satis confirmatus ad scribendum.

¶ ARG.

1. Tibi dedi parteis Antiochinas. Ita Pal. primus: ut ex suis quoque edidit Victorius: habentque Vaticanæ excerpta, & editio prima, Pal. sextus Antiochinas, vulgo Antiochinas, paulo post ex Pal. duobus, Vaticanæ Stevv. Hirt. editionum primaria a Victoriana, scripsi: Post haec autem, mi Varro, quam plurima si videtur, & dicitur inter nos: sine fortasse.
2. Nisi in eam, in qua scilicet tibi suadere videtur. Ita Pal. sextus ac Victorius editio: prima vero & Palatinus primus, Peckio excerpta, in qua scilicet te tibi suadere, vulgo: scilicet tuade te tibi suadere videtur. Itacum linea altera inferiore legitur ex conjectura Gulielmii: nec nominis vi, ut in Pisonem.
3. Illud autem te peto. Possilla quidem emendatio, sed ne quis innocentiam miretur locutionis, monendum duxi, ita existare in Pal. duo-

bus, Vaticano, Stevv. Peck. editione prima atque Victorii. excusam est: illud autem a te peto.
4. Ingentium Culinarum cum Sophia Septimia. Nihil a vulgata demutare volumus praeterquam nihil adjuvantibus libris. Pal. pr. ingentium culinarum cum Sophia Septima. Sextus vero: Ex ingentium vinarum cum Sophia Septima. Variè autem exeatificatus locus: alii ingentium culinarum, alii ingentium vinarum: vel ingentium culinarum: partim ingentium ferubarum. Lamb. probavit: ingentium gallicarum.
5. Erepta mihi omnis est. Eleganter sic Pal. duo, Vaticanæ Peck. Victorii editio atque omnium prima, blitez est vulgata lectio: erepta nihil omnis est. paucis lineis post Pal. primus, si qui me obtrecent scribit.

ARG. Dolabella Baisi vultudini restituta gratulatur. Oratorem pro Dejotaro mittit.

CICERO DOLABELLÆ.

12 GRATULATOR Baisi nostris: siquidem, ut scribis, salubres repente factæ sunt: nisi forte te amant, & tibi assentantur: & tandem, dum tu ades, sunt oblitæ sui. Quod quidem si ita est, minimè miror, cœlum etiam, & terras vim suam, si tibi ita conveniat, dimittere. Oratiunculam pro Dejotaro, quam requirebas, habebam mecum, quod non putaram. Itaque eam tibi misi, quam velim sic legas, ut causam tenuem, & inopem, nec scriptioe magno opere dignam. Sed ego hospiti veteri, & amico: munusculum mittere volui levidense, crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera. Tu velim animo sapienti, fortisque sis: ut tua moderatio, & gravitas, aliorum infamem injuriam.

ARG. Rogat Dolabellam, ut Suberino & Planio reditum in patriam a Cesare impetret: eosque excoisat.

CICERO DOLABELLÆ, S.

13 CAIUS Subernius Calenus, & meus est familiaris, & Leptæ nostri familiarissimi perneceffarius. is cum vitandi belli causa profectus esset in Hispaniam cum M. Varone ante bellum, ut in ea provincia esset in qua nemo nostrum, post Afranium superatum, bellum ulium fore putaret: incidit in ea ipsa mala, quæ summo studio vitaveat. Oppressus est enim bello repentino: quod bellum commorum à Scapula, ita postea confirmatum est à Pompejo, ut nulla ratione se ab illa miseria eripere posset. Eadem causa ferè est M. Planii heredis, qui est item Calenus, Leptæ nostri familiarissimus. Hocse igitur ambo tibi sic commendo, ut majore cura, studio, sollicitudine animi commendare non possim. Volo ipsorum causa, meque in eo vehementer & amicitia movet, & humanitas. Lepta verò cum ita laboret, ut ejus fortunæ videatur in discrimen venire: non possum ego non aut proximè, atque ille, aut etiam æque laborare. Quapropter, etsi sæpe expertus sum quantum me amares: tamen sic velim tibi persuadeas, id me in hac re maximè judicaturum. Peto igitur à te, vel, si poteris, oro, ut homines miseros, & fortuna, quam vitare nemo potest, magis, quam culpa, calamitosos, conserves incolumis: velisque per te, me hoc muneri cum ipsi amici hominibus, tum municipio Caleno, quo cum mihi magna necessitudo est, tum Leptæ, quem omnibus antepono, dare. Quod dicturus sum, puto equidem non valde ad rem pertinere, sed tamen nihil obesse dicere. res familiaris alteri eorum valde exigua est, alteri vix equestris. Quapropter quum his Caesar vitam sua liberalitate concessit, nec est, quod eis præterea magnopere possit adimi: reditum, si me tantum amas, quantum certe amas, hominibus confice. In quo nihil est, præter viam longam: quam idcirco non fugiant, ut & vivunt cum suis, & moriantur domi. Quod ut evitare, contendamque, vel potius ut perficias, (posse enim te, mihi persuasi) vehementer te etiam, atque etiam rogo.

ARG. Gratulatur Dolabella ob columnam & aram Cesari mortuo tanquam deo erectam, everfam: & homines pessime in patriam animatos supplicio affectos.

CICERO DOLABELLÆ CONSULI.

L. I, S.

EST contentus eram, mi Dolabella, tua gloria, satisque, 14 Ex ea magnam lætitiã, voluptatemque capiebam: tamen non possum non confiteri, cumulãri me maximo gaudio, quod vulgo hominum opinio socium me adscribat tuis laudibus. Neminem conveni (convenio autem quotidie plurimos: sunt enim permulti optimi viri, à qui vultudinis causa in hac loca veniant: præterea ex municipiis frequentes necessarii mei) qui omnes, cum te summis laudibus ad cœlum extulerunt, mihi continuò maximas gratias agant. Negant enim se dubitare, quin tu meis præceptis, & consiliis obtemperans, præstantissimum te civem, & singularem consulem præbeas. Quibus ego, quamquam verissimè possum respondere, te quæ facias, tuo judicio, & tua sponte facere, nec cuiquam agere consilio: tamen neque planè assentior, ne imminuam tuam laudem, si omnis à meis consiliis profecta videatur: neque valde nego. Sum enim avidior etiam, quàm satis est, gloriæ. Et tamen non alienum dignitati tuæ, quod ipsi Agamemnoni, regum regi, fuit honestum, habere aliquem in consiliis capiundis Nestorem: mihi verò gloriolam, te juvenem consulem florere laudibus, quasi alumnum disciplinæ meæ. L. quidem Caesar, cum ad eum ægrotum Neapolim venissem, quamquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen antè, quam me planè salutavit, O mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantum vales apud Dolabellam, quantum, si ego apud fororis filium valerem, tam salvi esse possemus. Dolabellæ verò tuo & gratulor, & gratias ago: quem quidem post te consulem, solum possumus verè consulem dicere. Deinde sculta de facto, ac de te gestatum nihil magnificentius, nihil præclarior æctum unquam, nihil reip. salutarior. Atque hæc una vox omnium est. A te autem peto, ut me hanc quasi falsam hereditatem aliena gloriæ sinas cernere: meque aliqua ex parte, in societatem tuarum laudum venire patiãre. quamquam, mi Dolabella, (hæc enim jocatus sum) libentius omneis meas, si modò sunt aliqua meæ laudes, ad te transfuderim, quàm aliquam partem exhauserim ex tuis. Nam cum te semper tantum dilexerim, quantum tu intelligere potuisti: tum his tuis factis sic incensus sum. ut nihil unquam in amore fuerit ardentius. Nunc est enim (mihi crede) virtute formosus: nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amavi (ut scis) M. Brutum, propter ejus summum ingenium, suavissimos mores, singularem probitatem, atque constantiam. tamen idib. Martii tantum accessit ad amorem, ut mirarer, locum fuisse augendi in eo, quod mihi jam pridem cumulatam etiam videbatur. Quis erat, qui putaret, ad eum amorem, quem erga te habebam posse aliquid accedere? raptum accessit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexisse. Quare quid est, quod ego te honor ut dignitati, & gloriæ servias? propenam tibi claros viros, quod

1. Manusculum mister veli levi duse, crasse ple.] Verbum veli abest à Palatino primo. pro levis duse di vium ille levi duse, sicut sextus; levi duse sed ut edidimus, est huius editio & postea Victorius. Manucius, Lambinus. Panagratius verò; sed ex levis duse & amice mansuetum mister levi duse crasse ple, expulsi. & quod cur tanto opere abest, & allabeferentiam excogitavi. Levis verò sippola, quod aristoteles Enl. Vilius; amice mansuetum mister veli levi duse ple.

prima edit. alienum dignitati tuæ, quod mihi magis quam vis probatur, tamen ob raritatem testum non auctus sum inducere fundo ac rei Tullianæ. Sic Arico l. i. Ep. 1. non aliena rationi vestra suis illius huius præceptis præferre. sed ut edidi, inveni in Pall. duobus, Varr. duobus, Gualtemariis, editione Victorii. Porius certe quadrat lectio prius mihi indicata vulgata comitat, est tamen non auctum à dignitate.

quod facere solent, qui hortantur? neminem habeo clariorum, quam te ipsum, te imitere oportet: tecum ipse certes, ne licet quidem tibi jam tantis rebus gestis, non tui similem esse. Quod cum ita sit, horatio non est necessaria, gratulatione magis utendum est. Contigit enim tibi, quod haud scio an nemini, ut summa severitas animadversionis, non modo non invidiosa, sed etiam popularis esset, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortuna quadam contigisset, gratularer felicitati tuae: sed contigit magnitudine cum animi, tum etiam ingenii atque consilii. Legi enim concionem tuam, nihil illa sapientius, ita pedetentim, & gradatim tui accessus à te ad causam facti, tum recessus, ut res ipsa maturitatem tibi animadvertendi omnium concessu daret. Liberasti igitur & urbem periculo, & civitatem metu: neque solum ad tempus maximam utilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum facti, intelligere debes, in te positam esse remp. tibi que non modo tuendos, sed etiam ornandos esse illos, à quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coram plura propediem, ut spero. Tu quam remp. nosque conservas, fac ut diligentissime te ipsum, mi Dolabella, custodias.

¶ ARG. Duabus epistolis Patri respondet.

CICERO PATRO, S.

15 **D**UABUS tuis epistolis respondebo: uni, quam triduo antè acceperam à Zetho: alteri, quam attulerat Phileros tabellarius. Ex prioribus tuis literis intellexi 1. pergratam tibi * perspectum esse gaudeo. Sed, mihi crede, non perinde, 2. ut est recipere, ex literis perspicere potuisti. Nam cum à satis multis (non enim possum aliter dicere) & coli me videam, & diligi, nemo est illorum omnium mihi te jucundior. Nam quod me amas; quod id & jam pridem, & constantiter facis: est id quidem magnum, atque haud scio an maximum; sed tibi commune cum multis. quod tu ipse tam amandus es, tamque dulcis, tamque in omni genere jucundus, id est propriè tuum. Accedunt non Attici, sed saliores quam illi Atticorum Romani veteres, atque urbani sales. Ego autem existimes licet, quod lubet) mirificè capior faciliis, maxime nostratibus, praesertim cum eas videam primum oblitas. Latio, tum cum in urbem nostram est intusa peregrinitas, & nunc verò etiam Braccatis, & Transalpinis nationibus, ut nullum veteris leporis vestigium appareat. Itaque, te cum video, & omnes mihi Granios, omnes Lucilios, (verè ut dicam) Crasses quoque, & Lulios videre videor. Moriar, si, praeter te, quemquam reliquum habeo, in quo possim imaginem antiquae & vernaculae festivitatis agnoscere. Ad hos lepores cum amor erga me tantus accedat, miraris, me tanta perturbatione validudinis tuae tam graviter exanimatum fuisse? Quod autem altera epistola purgas te, non dis-

suasorem mihi emtionis Neapolitanae fuisse, sed & auctorem moderationis urbanae: neque ego aliter accepi. intellexi tamen idem, quod his intelligo literis, non existimasse te, mihi licere, id quod ego arbitrabar, res has non omnino quidem, sed magnam partem relinquere. Catulum mihi narraas, & illa tempora. Quid simile? ne mihi quidem ipsi tunc placebat diutius abesse ab reip. custodia, sedebamus enim in puppi & clavum tenebamus. nunc autem vix est in festina locus. An minus multa senatusconsulta futura putas, si ego sim Neapoli? Roma cum fuis, & urgeo forum, senatusconsulta scribuntur apud amatorem tuum, familiarum meum. Et quidem cum in mentem venit, ponor ad scribendum: & antè audio senatusconsultum in Armeniam, & Syriam esse perlatum, quod in meam sententiam factum esse dicatur, quam omnino mentionem ullam de ea re esse factam. Atque hoc nosim me jocariputes. Nam mihi scito jam à regibus ultimis allatas esse literas, quibus mihi gratias agant, quod se mea sententia reges appellaverim: quos ego non modo reges appellatos, sed omnino natos nesciebam. Quid ergo est? tamen quam diu hic erit noster hic praefectus moribus, parebo auctoritati tuae, cum verò aberit, ad fungos me tuos conferam. Domum si habeo & in denos dies, singulos sumptuarie legis dies conferam. Sin autem minus invenero, quod placeat: decrevi habitare apud te. Scio enim me nihil tibi gratius facere posse. Domum Sullanam desperabam jam; ut tibi proximè scripsi: sed tamen non abjeci. Tu velim, ut scribis, cum fabris eam perspicias. Si enim nihil est in parietibus, aut in tecto vitii, cetera mihi probabuntur.

¶ ARG. Se Cesarianorum benevolentiam conciliare. Focis Patri respondet.

CICERO PAPIRIO PATRO, S.

DELECTARVNT me tuae litterae: in quibus prius inum amavi amorem tuum, qui te ad scribendum incitavit, verentem, ne Silius suo nuntio aliquid mihi sollicitudinis attulisset: de quo & tu mihi antea scripseras, bis quidem eodem exemplo: facile ut intelligerem, te esse commotum: & ego tibi accuratè rescripseram, ut quoquo modo in tali re, atque tempore aut liberarem te ista cura, aut certè levarem. Sed quum proximis quoque literis ostendis, quantè tibi cura sit ea res: sic, mi Pare, habeo: quidquid arte fieri poterit (non enim jam satis est consilio pugnare: artificium quoddam excogitandum est) sed tamen quidquid elaborari, aut effici potuerit, ad istorum benevolentiam conciliandum, & colligendum, summo studio me consecutum esse: nec frustra, ut arbitror. sic enim color, sic observor ab omnibus his, qui à Cesare diliguntur, ut ab his me amari purem. NAM ET SI NON FACILE DILYDICATVR AMOR VERVS, & fictus, nisi aliquod inci-

1. Pergratum tibi * perspectum esse gaudeo. Locum hiantem ac lacerum ex Pal. primo ac Victorio malui retinere, quam aliorum ingenio suppletum. Lambinus strenuum se hic dedit legendo: pergratum tibi esse sententiam meam & curam validudinis tuae, animoque erga te meum: quem tibi resp. Pal. tamen sextus & praefica editio: pergratum tibi curam meam validudinis.

2. Ut est recipere ex literis perspicere potuisti. Hæc lectio corrupta in Palatino primo & editionum primaria ansam dedit, ut est te abster literis. Pal. sextus; ut est resp. ex literis. Vulgarum vero est: ut est resp. abster ex literis perspicere potuisti. Sed ut edidimus, correxit ex Mediceo Victorias.

3. Nunc verò etiam Braccatis & Transalpinis nationibus. Hæc scriptura invenitur in Pal. Guelmianis, editio prima ac Victorii: alii Braccatis. Peck o verò excerpta volum, nunc verò placet etiam Braccatis: unde Guelmianus non incepte si necessum foret aliquid internectere, nunc verò tacet etiam Braccatis.

4. Omnes mihi Granios, omnes Lucilios (verè ut dicam) Crasses quoque. &c.

Concinne sic magis ex Palatino primo, Victorio ac tribus Guelmianis legitur, prima editio & Peckio excerpta; omnes mihi gratias. Vulgarum est in excussis & omnes mihi Gracchos, omnes Lucilios. (Quæ ut vix dicam) Crasses quoque & Lulios videt.

5. Auctorem moderationis urbanae. Securitas hæc quidem sum lectionem, quam ipse non, ut volo, intelligo præbitam mihi & valde quasi ingratam à Palat. quatuor Guelmianis receptam, quoque editioni primariae, Victorio, Manutio, quid si tamen pro demeritatione, in omnibus libris ex compendio scripturæ propagatum est moderatioris? Editum est, commutatioris.

6. In denos dies, singulos sumptuarie legis dies conferam. Sin autem. Miror cur correctores offenderit iteratum Te dies, sed hic mos est impotentis impertitæ incidere statim, quod illorum captus ferre non potest. Sic est in Palat. sexto (nam primus totum hunc complexum omittit) duobus Guelmianis, Vaticano, editione praefica & Victoriana: vulgo: singulos sumptuarie legis dies conferam, sin autem.

dāt ejusmodi tempus, ut, quasi aurum igni, sic benivolentia fidelis periculo aliquo perspicui possit: cetera sunt signa communia: sed ego uno utor argumento, quamobrem me ex animo, vereq; arbitrer diligere, quia & nostra fortuna ea est, & illorum, ut simulandi causa non sit. De illo autem, quem penes est omnis potestas, nihil video, quod timeam: nisi quod omnia sunt incerta, cum à jure discessum est: nec præstari quidquam potest, quale futurum sit, quod positum est in alterius voluntate, ne dicam libidine. Sed tamen ejus ipsius nulla re à me offensus est animus. Est enim adhibita in ea re ipsa summa à nobis moderatio. Ut enim olim arbitrabar esse meum liberè loqui, cujus opera esset in civitate libertas, sic, ea nunc amissa, nihil loqui, quod offendat aut illius, aut eorum, qui ab illo diliguntur, voluntatem. Effugere autem si velim nonnullum acutè, & aut faceret dictorum famam, fama ingenii mihi est abjicienda: quod si id possem, non reculerem. Sed tamen ipse Cæsar habet peracere judicium: & ut Servius, frater tuus, quem litteratissimum fuisse judicio, facile diceret, hic verus Plauti non est, hic est, quod tritas aureis haberet notandis generibus poetarum, & consuetudine legendi: sic audio Calarem, cum 2 volumina jam fecerit *ἀποφθην μέρτων*. si quod asseratur ad eum pro meo, quod meum non sit, respicere solere: quod ed nunc magis facit, quia vivunt mecum ferè quotidie illius familiares. Incidunt autem in sermone vario multa, quæ fortasse illis cum dixi, nec illiterata, nec insulsa esse videantur. Hæc ad illum cum reliquis actis perferuntur, ita enim ipse mandavit. Sic fit, ut, si quid præterea de me audiat, non audiendum putet. Quamobrem Oenomaio tuo nihil utor: et si posuisti loco versus Accianos. Sed quæ est invidia? aut quid mihi nunc invideri potest? Verum fac esse omnia. Sic video philosophis placuisse its, qui mihi soli videntur vim virtutis tenere, NIHIŁ ESSE SAPIENTIS PRÆSTARE, nisi culpam: qua mihi videor dupliciter carere: & quod ea senserim, quæ rectissima fuerunt: & quia, cum viderem præsidii non satis esse ad ea obtinenda, viribus certandum cum valetioribus non putarim. Ergo in officio boni civis, certè non sum reprehendendus. Reliquum est, ne quid stultè, ne quid temerè dicam aut faciam contra potentis. Id quoque puto esse sapientis, cetera verò, quid quisque me dixisse dicat: aut quomodo ille accipiat: aut qua fide me cum vivam, qui me assidue colunt, & observant, præstare non possum. Ita fit, ut & consiliorum superiorum conscientia, & præsentis temporis moderatione me consolet: & illam Accii similitudinem non modò jam ad invidiam sed ad fortunam transferam: QVAM EXISTIMO LEVEM, & imbecillam, animo firmo, & gravi, tanquam fluctum à saxo, frangi oportere. Etenim cum plena sint monumenta Græcorum, quemadmodum sapientissimi viri regna tulerint vel Athenis, vel Syraculis: cum, servientibus suis civitatibus, fuerint ipsi quodammodo liberi: ego me non puto tueri meum statum sic posse, ut neque offendam animum cujusquam, nec frangam dignitatem meam? Nunc venio ad jocationes tuas, quum tu secundum Oenomaum Accii, non ut olim solebat, Atellanum: sed, ut nunc fit, mi-

num introduxisti. Quem tu mihi Popilium, quem Denarium narras? quam Tyrotarichi parinam? facilitate mea ista ferebantur antea: nunc mutata res est. Hirtium ego, & Dolabellam dicendi discipulos habeo, cenandi magistros. Puto enim te audisse, (si forte ad vos omnia perferuntur,) illos apud me declamitare, me apud eos cenitare. Tu autem, quòd mihi bonam copiam ejures, nihil est, tum enim, cum rem habebas, quæsticulis te faciebam attentorem, nunc, cum tam æquo animo bona perdas, non cois consilio, ut, cum me hospitio recipias, æstimationem te aliquam putes accipere etiam hæc levior est plaga ab amico, quam à debitore. Nec tamen eas cenas quaero, ut magnæ reliquæ fiant: quod erit, magnificum sit, & lautum. Memini te mihi Phamex cenam narrare, temperius fiat: cetera eodem modo. Quòd si perseveras me ad matris tuæ cenam revocare, feram id quoque. Volo enim videre animum, qui mihi audeat, ista, quæ scribis, apponere, aut etiam polyptum Miniani Jovis similem. Mihi crede: non audebis. Ante meum adventum fama ad te de mea nova lautitia veniet: eam extimesces. Neque est, quòd in promulside spei ponas aliquid: quam totam sustuli. Solebam enim antea delibitari oleis, & lucanicis tuis. Sed quid hæc loquimur? liceat modo isto venire. Tu verò (volo enim abstergere animi tui metum) ad Tyrotarichum antiquum redi. Ego tibi unum sumptum asseram, quòd balneum calfacias oportebit: cetera more nostro: superiora illa lusimus. De villa Seliciana & curatis diligenter, & scripsisti facietissimè. Itaque puto me prætermisurum. Satis enim satis est, sanionum parum. Vale.

ARG. Non esse metuendos rumores de divisionibus agrorum.

CICERO L. PAPIRIO PÆTOS.

NON tu homo ridiculus es, qui, cum Balbus noster, apud te fuerit, ex me quaeras, quid de istis municipiis, & agris futurum putem? quasi aut ego quidquam sciam, quod iste nesciat: aut, si quid aliquando scio, non ex isto soleam scire. Immo verò, si me amas, tu fac, ut sciam, quid de nobis futurum sit. Habuisti enim in tua potestate, ex quo vel ex sobrio, vel certè ex ebrio scire posses. Sed ego ista, mi Pæte, non quaero: primum quia de lucro prope jam quadriennium vivimus: si aut hoc lucrum est, aut hæc vita, superstitem reip. vivere: deinde, quòd scire quoque mihi videor, quid futurum sit, fiet enim quodcumque volent, qui valebunt: valebunt autem femper arma. Satis igitur nobis esse debet, quidquid conceditur, hoc si qui pati non potuit, mori debuit. Vejentem quidem agrum, & Capenatem metiuntur, hoc non longè abest à Tusculano. Nihil tamen timeo: fruo, dum licet, opto, ut semper liceat. Si id minus contigerit: tamen, quum ego vir fortis, idem quod philosophus, vivere pulcherrimum duxi, non possum eum non diligere, cujus beneficio id consecutus sum, qui si cupiat esse temp. qualem fortasse & ille vult, & omnes optare debemus: quid faciat tamen, non habet: ita se cum multis colligavit. Sed longius progredior. scribo enim ad te. Hoc tamen scito, non modò me, qui consiliis non intersum, sed ne ipsum quidem prim-

1. Aut faceret dictorum famam, fama ingenii mihi est abjicienda. Ita edidit Victorius, cui licet repugnet Manutius, moneo tamen lectorem, ne attendat: nam ille bonus vir non satis ingenit ad emendationem Tullii attulit, neque, liberè loquor, satis judicii, soleoque P. Victorii operam multis parafangus præferre, erat hanc quoque lectionem ex v. c. vir doctus, qui addit sic v. c. rectè, invito, quamvis Manutio, ait se, ut maxime velit, famam illam acutè dictorum effugere non posse, cum subito animadvertat Cæsar quid verè à Cicerone profectum sit. Palat. sextus, faceret dictorum opinionem, vulgò faceret dictorum impressionem.

2. Volumina conscripsit ἀποφθην μέρτων, si quod asseratur ad eum. Intrudunt, vel per se, quid aff. nequiter & ex putrida glossa, quam ejicio φερόδω in Pall. Vatic. duobus Galiselmianis, editione prima (quæ ta-

men sicut Peckio excerpta deservat) ac Victorii.

3. Cum rem habebas, quæsticulis te faciebam attentorem. Lambin. ut videretur inventor hujus rei esse, mutata nonnihil facie produxit: cum rem habebas: sed ille homo totus, quantum quantum est, vanitas, nulla auctore fecit. Vulgatum est autè quæstionibus, sed, ut verum erat, emendavit accuratissimus Victorius, exstatque hæc lectio in excerptis Vaticanis.

4. Solebam enim antea delibitari oleis & lucanicis tuis. Ita in omnibus nostris libris, nisi quod in Pal. sexto delibitari in textu: ad marginem tamen apposita nostra: quod cur cum Lambino non recipiamus non video, præsertim Victorio præeunte: alii delibitari, vulgò, delibitavide Turneb. lib. vi. cap. i.

cipem scire, quid futurum sit. Nos enim illi servimus; ipse temporibus, ita nec ille, quid tempora postulatuta sint: nec nos, quid ille cogitet, scire possumus. Hac tibi antea non rescripsi, non quod cessator esse solessem, praesertim in litteris: sed cum explorati nihil haberem, nec tibi sollicitudinem ex dubitatione mea, nec spem ex affirmatione afferre volui. Illud tamen adscribam, quod est verissimum, me his temporibus adhuc de isto periculo nihil audisse. Tu tamen pro tua sapientia debebis optare optima, cogitare difficillima, ferre quaecumque erunt.

ARG. De ludo eloquentia in Tusculano haberi capio. De Canarum lautitia.

CICERO S. D. L. PAPIRIO PÆTO.

Cum essem otiosus in Tusculano, propterea quod discipulos obviam miseram, ut iidem me quam maxime conciliarent familiari suo: accepi tuas litteras, plenissimas suavitatis: ex quibus intellexi probari tibi meum consilium, quod, ut Dionysius tyrannus, cum Syraculis expulsi esset, Corinthi dicitur ludum aperuisse: sic ego, sublati iudicis, amisso regno forensi, ludum quasi habere coeperim. Quid quaeris? me quoque delectat consilium: multa enim consequor: primum id, quod maxime nunc opus est, munio me ad haec tempora. Id cuiusmodi sit, nescio: tantum video, nullius adhuc consilia me huic anteposere nisi forte melius fuit in lectulo. fateor: sed non accidit, in acie non fui. Ceteri quidem Pompejus, Lentulus tuus, Scipio, Afranius, scede perierunt. At Cato praecclare. Jam istuc quidem, cum volumus, licebit. demus modo operam, ne tam necesse nobis sit, quam illi fuit: id quod agimus. Ergo hoc primum. Sequitur illud, ipse melior fio: Primum valitudine, quam intermissis exercitationibus, amiseram: deinde ipsa illa, si qua fuit in me, facultas orationis, nisi me ad has exercitationes retulisset, exaruisset. Extremum illud est, quod tu nescio an primum putes, plaris jam pavones confeci, quam tu pullos columbinos. Tu istuc te Atheriano jure delectato: ego me hic Hirtiano. Veni igitur si vires, & disce jam a *περὸν ἄριστος*, quas quaeris: etsi sus Minervam. Sed quando, ut video aminationes tuas vendere non potes, neque ollam denariorum implere, Romam tibi remigrandum est. Satius est hic cruditate, quam istuc fame. Video te bona perdidisse: spero idem istuc familiareis tuos. Adum igitur de te est, nisi provida. Potes mulo isto, quem tibi reliquum dicis esse, quam cantherium comedisti, Romam pervenire. Sella tibi erit in Ludo, tamquam hypodidascalo proxima. eam pulvinus sequetur.

ARG. De Balbo excepta à Pæto: à se vero excipiendo. CICERO S. D. L. PAPIRIO PÆTO.

Tamen à malitia non discedis, tenuiculo apparatus significas Balbum fuisse contentum, multo magis consularis esse oportere, nescis me ab illo omnia experiatum, recta enim à porta domum meam venisse, neque hoc admiror, quod non ad tuam potius: sed illud, quod non ad suam. Ego autem primistribus verbis, Quid nosset Pæto? at ille adjuvans, Nusquam se umquam libentius. Hoc si

1. Quod discipulos obviam miseram. Et hic exclusimus ex Pall. duobus, Peck. editione prima ac Victorii, vocem *Casari*. solet enim illud nomen subtrahere Tullio nostro, ut superius notavimus binis in locis. Paulo post ex Palat. sexto, Vat. cano, editione Victorii scripti, *sem* Syraculis pulsi esset, melius, quam vulgo, *expulsi esset*. Paulo item post, Gualtelmius distinguebat: nisi forte mori melius fuit, in lectulo? fateor, sed non accidit, in acie? non fui. Aliquot lineis post Peckio excerpta habent: *et si sus Minervam*, putat Gualtelmius sua, ut vestis ipse Cicero etiam de Oratore II.
2. *περὸν ἄριστος*.] Quae praefari solentur, antequam disputationem aliquam explicandam suscipimus.
3. *Tenuis à malitia non discedis.*] Duo Pall. toridemque Gualtelmiani omittunt *à*, sicut & prima editio. Gualtelmius legendum *iudicium*, *tamen* *malitia non esse eade* & illudque Virgilii huc trahit.

verbis assecutus es, aureis ad te afferam non minus elegantibus, sin aurem obsonio: peto à te, ne pluit esse balbos, quam dieros putes. Me quotidie aliud ex alio impedit. Sed, si me expediero, ut in ista loca venire possim, non committam, ut te sero à me certiorum factum putes.

ARG. Jovatur & Epicureum se factum ait. Vita rationem refert.

CICERO PÆTO.

Delectatus sum tuis litteris, & quod ipse adisti, & quod te intellexi jam posse ridere. Me autem à te, ut scurram velitem, malis oneratum esse, non molestè tuli. Illud doleo, in ista loca venire me, ut constitueram, non potuisse, habuisse enim non hospitem, sed contubernalem. At quem vitum? non eum, quem tu es solitus promulsi de conficere. Integram famem ad ovum assero. Itaque usque ad assium vitulinum opera perducitur. Illa mea, quae solesbas antea laudare, o hominem facilem! o hospitem non gravem! abierunt. Nam omnem nostram de republicam, cogitationem de dicenda in senatu sententia, commentationem cautulam abiecerunt. In Epicuri nos adversarij nostri castra conjecimus: nec tamen ad hanc insolentiam: sed ad illam tuam lautitiam, veterem dico, cum in sumus habebas, etsi nunquam plura praedia habuisti. Proinde te para, cum homine & edaci tibi res est, & qui jam aliquid intelligat, *et si sus Minervam* autè homines, quàm insolentes sint, deditenda tibi sunt sportella, & artolagani tui. Nos jam ex artis tantum habemus, ut Verrium tuum, & Camillum, qua munditia homines? qua elegantia? vocare sapius audeamus. Sed vide audaciam, etiam Hirtio cenam dedi sine pavone, tamen in ea cena cocus meus prater jus fervens nihil potuit imitari. Haec igitur est nunc vita nostra. Mane sanè salutamus domi & bonos viros multos, sed tristes: & hos latos victores: qui me quidem perficioris, & peramanter observant. Ubi salutatatio defluxit, litteris me involvo, aut scribo, aut lego. Veniunt etiam qui me audiunt, quafi doctum hominem, quia paullo sum, quam ipsi, dectior. Inde corpori omne tempus datur. Patriam eluxi jam & gravius & diutius, quam ulla mater unicum filium. Sed cura, si me amas, ut valeas: ne ego, te jacente, s bona tua comedim. Statui enim tibi ne agroti quidem parcere.

ARG. De à Papiro eloquentia vel superari: Papiro quodam fuisse etiam patricio.

CICERO PÆTO, S.

In tandem? infans tibi videris, quod imitere verborum meorum, ut scribis, fulmina? tum infantes, si consequi non posses, cum vero etiam vincas, me prius irritideas, quam te, oportet. Quare nihil tibi opus est illud à Trabea, sed potius *ἄριστος* meum. Verum tamen quid tibi ego in epistolis video? nonne plebejo sermone agere tecum? nec enim semper eodem modo. Quid enim simile habet epistola aut iudicio, aut concioni? quin ipsa iudicia non solemus omnia tractare uno modo. Privatas causas, & eas tenuis, agimus subtilius: capitis, aut famae, scilicet ornatius. epistolae vero, quotidianis verbis texere solemus. Sed tamen, mi Pæto, qui tibi venit in mentem negare,

Cede Deo, dixitque et praesentia voce dixerit,
qua conjectura nihil esse potest inanis.
4. *ὄριστος*.] Seco discenter.
5. *Non jam ex assu tantum habemus.*] Ne erret quis, antiquam scripturam & in omnibus mss. notabilem praetiosissimos aliorum conjectationibus, neque ignoramus Victoriam legere & emendasse, *non jam ex assu tantum habemus*, ac Tornebum lib. VI. cap. I. Advers. *ex assu*, quod legitur est Scalger ad Catullum. Quidam tamen assu sunt relictos: *ex assu*, contra veterum librorum auctoritatem, nonnulli, *ex te assu*, vulgo, *ex assu*, quod fuerit: Doufa Praxidaneis ad Catullum; adducto loco Epistolae ad Gallum lib. VII.
6. *Bona tua comedim.*] Ita Victorius ex Nonto & Mediceo, quem emulatus est Lambinus cum Manutio, vulgo, *Comedim*.
7. *ἄριστος*.] Aberratio, sicut frustratio, infelix successus.
I. Martine

negare, Papiriam quemquam umquam, nisi plebejum fuisse? fuerunt enim patricii minorum gentium, quorum princeps L. Papirius Magillanus, qui consilium cum L. Sempronio Atracino fuit, cum antea censor cum eodem fuisset, annis post Romam conditam cccxvi. Sed iam Papirii dicebamini. Post hunc, XIII. fuerunt sella curuli ante L. Papirium Crassum, qui primum Pifius est vocari desinit. Is dictator cum L. Papirio Curfore, magistrum equitum, factus est, annis post Romam conditam cccxv. & quadriennio post consul cum C. Duilio. Hunc secutus est Curfor, homo valde honoratus: deinde L. Masso, adilitus: inde multi Massones: quorum quidem tu omnium patriciorum imagines haberes, volo. Deinde Carbones, & Turdi insequuntur. Hi plebeji fuerunt: quos contempnas, censeo. Nam praeter hunc C. Carbonem, quem Damasippus occidit, civis est rep. Carbonum nomen fuit. Cognovimus, Cn. Carbonem, & ejus fratrem Isuram. quid his improbius? de hoc amico meo, Rubrix filio, nihil dico. Tres illi fratres fuerunt, C. Cn. M. Carbones. Marcus P. Flacco accusante, condemnatus, fur magnus ex Sicilia: Cajus, accusante L. Crasso, canchardas sum fuisse dicitur. Is & tribunus pleb. seditionis, & P. Africanus vim atulisse exitus est. Hoc vero, qui Lilybei a Pompejo nostro est interfectus, improbius nemo, meo judicio, fuit. Jam pater ejus accusatus a M. Antonio, fucio atramento absolutus putatur. Quare ad patres censeo revertare, plebeji quam fuerint imponi, vides.

ARG. De loquendi licentia & obscenis dicitur. CICERO PATO.

22 **A**tqui hoc Zenoni placuit, homini mehercule acuto: etiam Academi nostrae cum eo magna rixa est. Sed, ut dico, placet Stoicis, suo quamque rem nomine appellare. Sic enim disserunt, Nihil esse obscenum, nihil turpe dictum. Nam, si quod sit in obscenitate flagitium, id aut in re esse, aut in verbo: nihil esse tertium. In re non est. Itaque non modo in comediis re ipsa narratur: ut ille in Demurgo modo (forte nostri canticum: meministi Roscium) ita me desinit nudum. Totus est sermo verbis testas, re impudentiore: sed etiam in tragodiis, quid est enim illud? Quae mulier una? quid, inquam, est? Uxor patris duplex cubile? Quid? hujus Pherei hic cubile inire est ausus. Quid est, Virginem me quondam invitam per vim violat? Jupiter bone, violat? atqui idem significat: sed alterum nemo tulisset. Vide igitur, cum eadem res sit, quae verba non sunt, nihil videri turpe. Ergo in re non est: multo minus in verbis. Si enim quod verbo significatur, id turpe non est, verbum quod significat, turpe esse non potest. Anum appellas alieno nomine: cur non suo potius? Si tupe est, ne alie no quidem: si non est, suo potius. Caudam antiqui penem vocabant: ex quo est propter similitudinem, penicillus. At hodie penis est in obscenitate. At vero Piso ille frugi in Annalibus suis queritur, adolescentis peni deditos esse. Quod tu in epistola appellas suo nomine ille rectius penem. Sed quia multi, factum est tam obscenum, quam id verbum, quo tu usus es. Quid quod vulgo dicitur, Cum nocte volumus convenire, num obscenum est? Memini, in senatu disertum consularem ita eloqui. Hanc copiam majorem, an illam dicam? potuit obscenius? non, inquis, non enim ita sentit. Non ergo in verbo esse, docui autem

in re non esse, nusquam igitur est. Libetis dare operam, quam honeste dicitur? etiam patres rogant filios, ejus operae nomen non audent dicere. Socratem fidibus docuit nobilissimus fidicen. Is Comnus vocatus est, num id obscenum putas? Cum loquimur terti, nihil flagitii dicimus, at cum bini, obscenum est. Graecis quidem, inquit, nihil est ergo in verbo, quum & ego Graece scio: & tamen tibi dico bini: idque tu facis, quasi ego Graece, non Latine dixerim. Rura, & aenta, recte utrumque. Volo mentem pusillam ita appellare, ut rutulam: non licet. Bella testoriola: dic ergo etiam pavimenta isto modo, non potes. Viden igitur nihil esse, nisi ineptias: turpitudinem nec in verbo esse, nec in re: itaque nusquam esse. Igitur in verbis honestis obscena ponimus. 2. Quid enim, non honestum verbum est divisor? At inest obscenum, cui responderet intercapedo, num haec ergo obscena sunt? Nos autem ridicule. Si dicimus, ille patrem strangulavit, honorem non praefamur, sin de Aurelia aliquid, aut Lollia: honos praefandus est. Et quidem jam non etiam obscena verba pro obscenis sunt. Batuit, inquit, impudenter: depluit multo impudentius. Atqui neutrum est obscenum: & τρυφονία plena sunt omnia. Testes, verbum honestissimum in judicio: alio loco, non nimis, at honesti, colei Lanuvini: Cliternini, non honesti. Quid? ipsa res modo honesta, modo turpis? & supedit flagitium est, jam erit nudus in balneo, non reprehendes. Habes scholam Stoicam, & οσφός εὐρησάτωσαν, quam multa ex uno verbo tuo? Te advenit me omnia audere gratum est. Ego servo, & servabo (sic enim assuevi) Platonis verecundiam. Itaque rectis verbis ea ad te scripsi, quae apertissimis agunt Stoici. Sed illiteriam crepitus ajunt aequae liberos, ac rucius esse oportere. Honorem igitur, Kalendis Mart. Tu me diliges, & valebis.

ARG. Pronuntiat Pato adventum suum. CICERO PAPIRIO PATO.

Her1 veni in Cumanum: cras ad te fortasse. Sed cum 23 certum sciam, faciam te paullo ante certiore. Esti M. Ceparus, cum mihi in silva Gallinaria obviam venisset, quatuordecimque, quid ageres, dixit te in lecto esse, quod ex pedibus laborares. Tuli scilicet moleste, ut debu: sed tamen constitui ad te venire, ut & viderem te, & viserem & cenarem etiam. Non enim arbitror cocum etiam te arthriticum habere. Expecta igitur hospitem, cum minime edacem, tum inimicum cenis sumtuosis.

ARG. Responsum a Pato commendatione ait sibi curae: Monet ut ad canas & convivium familiarium redeat: Republica nihil sibi esse curae s. vltit.

CICERO PATO.

Rurum istum, amicum tuum, de quo iterum jam ad 24 me scribis, adjuvarem, quantum possem, etiam si ab eo laesus essem, cum te tantopere viderem ejus causa laborare, cum vero & ex tuis litteris, & ex illius ad me missis intelligam, & judicem, magna cura ei salutem meam fuisse: non possum ei non amicus esse, neque solum tua commendatione, quae apud me, ut debet, valet plurimum: sed etiam voluntate, ac judicio meo. volo enim te scire, mi Pate, initium mihi suspicionis, & cautionis, & diligentiae fuisse, litteras tuas: quibus litteris congruentes fuerunt alia postea multorum. Nam & Aquini, & Fabreria consilia sunt inita de me, quae te video inaudisse:

1. Marcus P. Flacco accusante condemnatus, fur magnus ex Sicilia. Ita Pall. duo Vaticanus, editio princeps, Victorius quoque. alii vulgo: P. Flacco, Flacco accusante condemnatus: fregit Marcus ex Sicilia. Gulielm. tamen legendum putat: Spuria Cneca ex Sicilia. Gerov. gerinae.
2. Quid enim, non huiusmodi verbum est dicitur? Vaticanus exceptatque ad omnia haec huiusmodi verbum est dicitur. sed nostram lectionem accepimus ex Palaeo sexto, Gruteriano, Stevv. editione prima & Victorii: & sic ferunt Palatinus primus nisi quod ille sicut unus ex Gulielmianis, dicitur. v. g. 20: quid enim? non huiusmodi verbum est dicitur? quod interpre-

tatur Ioseph. Scaliger emendationibus ad Caesillum; Epigrammatar: Dicitur caput, &c.
3. Supedit flagitium est. Noli nec potui a Victorio discedere accidentibus proxime libris nostris, ille enim supedit, ut & duo Gulielmii: cuius & unus supendet, vulgo; supeditere flagitium est, quod per me licet defendere Carrioni lib. 1. cap. 12. antiquarum lect. Paulo post pro scholam Palatinus textus ad oram notat legi quoque, sicut.
4. O σφός ευρησάτωσαν. Sapiens recte loqueris.

inaudisse: & quasi divinarent, quàm his molestus essem futurus, nihil aliud egerunt, nisi me ut opprimerent. Quod ego non suspicans, incautior fuisset, nisi à te admonitus essem. Quamobrem iste tuus amicus apud me non eget commendatione. Utinam ea fortuna reip. sit, ut ille me quàm gratissimum possit cognoscere. Sed hæc hæc. Te ad cenam itare desiste, molestè fero. Magna enim te delectatione, & voluptate privasti. Deinde etiam vereor, (licet enim verum dicere) ne scio quid illud, quod solebas, dediscas, & obliviscare cenulas facere. Nam si tum, cum habebas, quos imitare, non multum proficiebas: quid nunc te facturum putem? Spurinna quidem, cum ei rem demonstrassem, & vitam tuam superiorem exposuisset: magnum periculum summæ reip. demonstrabat, nisi ad superiorem consuetudinem tum, cum Favonius flaret, revertisses. hoc tempore ferri posse, si fortè tu frigus ferre non posses. Sed, mehercule, mi Pæte, extra jocum, moneo te, quod pertinere ad beatè vivendum arbitror: ut eum viris bonis, jucundis, amantibus tui vivas. Nihil aptius vitæ: nihil ad beatè vivendum accommodatius. Nec id ad voluptatem refero: sed ad communitatem vitæ, atque victus, remissionemque animorum: quæ maximè sermone efficiuntur familiari, quæ est in convivii dulcissimum: ut sapientius nostri, quàm Græci: illi *συμπόσια*, aut *συνδήνια*, id est, comotationes, aut concenationes: nos convivia: quod tum maximè simul vivitur. Vides, ut te philosophando revocare coner ad cenam? Cura, ut valeas. id foris cernitendo facillimè consequere. Sed cave, si me amas, existimes, me, quod joculosus scribam, abjecisse curam reip. Sic tibi, mi Pæte, persuade, me dies, & noctis nihil aliud agere, nihil curare, nisi ut mei cives salvi, liberique sint. Nullum locum prætermitto monendi, agendi, providendi. Hoc denique animo sum, ut, si in hac cura, atque administratione vita mihi ponenda sit, præclare actum necum putem. Etiam, atque etiam vale.

¶ ARG. Præcepta militaria sibi à Pato missa tradit, & in ea jocular. Fabium commendat.

CICERO IMP. PÆTO.

25 SUMMVM me ducem litteræ tuæ reddider. planè nesciebam, te tam peritum esse rei militaris. Pyrrhi te libros, & Cinæ video lectitasse. Itaque obtemperare cogito præceptis tuis: hoc amplius, navicularum habere aliquid in ora maritima. contra equitem Parthum negant ullam armatam meliorè inveniri posse. Sed quid ludimus? nescis, quocum imperatore tibi negotium sit. *καυδὲς Κούρ* 1 quam contriveram legendo, totam in hoc imperio explicavi. Sed jocabimur aliàs coram, ut spero, brevi tempore. Nunc ades ad imperandum, vel ad parendum potius: sic enim antiqui loquebantur. Cum M. Fabio (quod scire te arbitror) mihi summus usus est: valdeque eum diligo, cum propter summam probitatem ejus, ac singularem

modestiam, tum quòd in his controversiis, quas habeo cum tuis combonibus Epicureis, optima opera ejus uti soleo. Is cum ad me Laodiceam venisset, mecumque ego cum esse vellem, repente percussus est atrocissimis litteris, in quibus scriptum erat, fundum Herculanensem à Q. Fabio, fratre, proscriptum esse: qui fundus cum eo communis esset. Id M. Fabius pergraver tulit: existimavitque, fratrem suum, hominem non sapientem, impulsu inimicorum suorum eò progressum esse. Nunc si me amas, mi Pæte, negotium totum suscipe: & molestia Fabium libera. Auctoritate tua nobis opus est, & consilio, & etiam gratia. Noli pati litigare fratres, & judiciis turpibus confictari. Matronem, & Pollionem inimicos habet Fabius. Quid multa? non mehercule tam pericribere possum, quàm mihi gratum feceris, si otiosum Fabium reddideris. Id ille in te positum esse putat, mihi persuadet.

¶ ARG. Descriptio & excusatio cæne hilarioris, præsertim accumbente Cytheride meretricæ.

CICERO PÆTO, S. D.

ACCUBERAM hora nona, cum ad te harum exemplum in codicillis exaravi. Dices, ubi? apud Volumentium Eutrapelum, & quidem supra me Atticus, infra Verrius, familiares tui. 2 Miraris tam exhilaratam esse servitute nostram? Quid ergo faciam; te consulo, qui Philosophum audis. Angar? excruciemne me? quid asequar? Deinde quem ad finem? Vivas, inquis, in litteris. An quidquam me aliud agere censes? aut possem vivere, nisi in litteris viverem? Sed est earum etiam non satietas, sed quidam modus. A quibus cum discessi, etsi minimum mihi est in cena: quod tu unum *Ζημιμα* Dioni philosopho posuisti; tamen quid potius faciam, prius quàm me dormitum conferam, non reperio. audi reliqua. Infra Eutrapelum Cytheris excubuit. In eo igitur, inquis, convivio Cicero ille? quem adspexeram? cuius ob os Graji ora obvertebant sua? Non, mehercule, suspicatum sum illam affore: sed tamen Aristippus quidem ille Socraticus erubuit, cum esset objectum, habere eum Laida. 3 Habeo, inquit, non habeo à Laida. Græcè hoc melius, tu, si voles, interpretare. Me verò nihil istorum, ne juvenem enim, movit umquam: ne nunc senem. convivio delector. ibi loquor, quod in solum, ut dicitur, & gemitum, & in risu maximos transfero. An tu id melius, 4 qui etiam in philosophum irriseris? Cum ille, 5 si quis quicquam quæreret, dixisset, cenam te quære à mane dixeris. 6 Ille baro te putabat quæsiturum; unum cælum esset, an innumerabilia. Quid ad te? At hercule cena numquid ad te? ibi præsertim: Sic igitur vivitur: quotidie aliquid legitur, aut scribitur: dein, ne amicis nihil tribuamus, epulamur unà non modò non contra legem, si ulla nunc lex est, sed etiam intra legem, & quidem aliquantò, quare nihil est, quòd adventum nostrum extimescas. Non multi cibi hospitem accipies, multi joci. Vale.

M. TUL.

1. Quam contriveram legendo] Vulgò contriveram: sed illud habent Pall. duo, totidem Guelmiani, Victorii editio. Paulo post scripti, sed scribuntur aliis ut eorum, ut spero, brevi tempore, ex Pall. duobus, Peckio excerptis, ac Vaticanis, editione primaria ac Victorii. cum editum sit: eorum, & ut spero, brevi. Nunc. Porro ponè sequentium verborum mentione, Guelmianus emendabat Cæsam lib. vi. Bell. Gall. Senones ad imperandum non venire. vulgo; imperatum. Horat. invitans ad cenam: Sin melius quid habes accersere vel imperium ser.

2. Miraris tam exhilaratam esse servitute nostram.] Nullo modo hanc lectionem sollicitandam esse ante Lamb. admonuit P. Vict. quam quoque tenent Pall. duo, præca editio. Ex Clericano profert Lamb. sententiam nostram, sed æque glossa est ut vulgata servitute post statim scripti ex Pall. itidem duobus, totidem Guelmianis, Vaticanis, editioneque adeo Victoriana; aut possem vivere, si in litteris viverem? cum languidissimè excusum feratur: haud possem vivere nisi in litteris viverem.

3. Habeo, inquit; non habeo à Laida.] Recidi illud Laida ex duobus Pall. Guelmianis quatuor, editione primaria & Victor. Vaticanis excerpta plura decurrant; habeo, inquit: non habeo. Græcè: quod mihi majorem in modum placet; eò magis, quum præceteris habere eam Laida: quæ verba alias haberi jubebat pro glossa Gruterus non retineat; & illa:

medum senem: sed ne nunc senem ut edidi habent Pall. Gruterianus, tres Guelmiani, editio prima & Victorii.

4. Qui etiam in philosophum irriseris.] Eleganter quam non usitate. ita & Pall. Vaticanus, Vict. editio, quod, ut dixi, erat rarius, statim homines perfricte & imperite frontis præpositionem sustulerunt, in.

5. Si quis quicquam quæreret, dixisset, cenam te quære à mane dixeris.] Sic singulis apicibus optimus codex Palat. sextus, quem admodum ex suis eruit P. Victorius: cuius adductis exemplis addas Hirtium de bello Alexandrino: præsertim cum militem à mane à te sejuncti sub armis steterent. Pal. verò primus: à mane dixeris: Doctus vir, cum eandem scripturam in v. c. reperisset, conjicis, amare, id est, falsè. Editum est: tam ille, si quis quid quæret, dixisset, cenam te quære à mane dixeris.

6. Ille baro te putabas quæsiturum.] Erhic hunc locum incorruptum custodivit laudatissimus codex Palatinus sextus. eruit primus P. Vict. Ad hunc verò locum notat vir doctus: Rectè Epicureos vocat Barones Cicero, & hic ad Atticum. nam in veteri Gualario, Baro exponitur *Βαρών*, id est, interpretibus Suida & Hesychio, factus simul & effeminatus. quare frustra sunt, qui hic Varro malunt, hæc ille pessimè editum est; illi vero.